

Področje dela

<https://www.odvetnik-krivec.si/civilno-pravo.html>

Civilno pravo

Civilno pravo je pravo, ki ureja odnose med zasebnimi subjekti, ki so si med seboj enakopravni. Je nasprotje javnega prava, ki ureja odnose med oblastjo (državo, občino) in zasebnikom.

subjék -a m (ê) neobč. *oseba*; publ. politični ~ |odločilna, vplivna oseba ali družbeno telo|; jezikosl.: *osebek*, logični ~ *smiselni osebek*

subjék -a m

Celotno g

GLEJ SINONIM: *oseba, osebek, osebek*

Civilno pravo se deli na obligacijsko pravo, stvarno pravo, dedno pravo in družinsko pravo.

Obligacijsko pravo

Obligacijsko pravo (tudi obveznostno pravo) ureja pravna razmerja med pravnimi in fizičnimi osebami, ki pomenijo obveznost ene stranke (dolžnik) in terjatev druge stranke (upnik). Obveznost je lahko v tem, da dolžnik nekaj da, stori, opusti ali dopusti. Obligacijsko pravo ureja nastanek, uveljavljanje in prenehanje obveznosti. Obveznosti se delijo na poslovne in neposlovne. Poslovne obveznosti so tiste, ki nastanejo na podlagi pravnega posla (pogodbe ali enostranskega pravnega posla). Neposlovne obveznosti so tiste, ki nastanejo neposredno na podlagi zakona. Sem spadajo odškodninske obveznosti, obveznosti iz posloводства brez naročila ter obveznosti iz naslova neupravičene obogatitve. Obligacijsko pravo v Sloveniji v glavnem ureja Obligacijski zakonik (OZ). Številne posebnosti pa so urejene tudi v celi vrsti drugih zakonov.

Podvrsta obligacijskega prava je pogodbeno pravo. Gre za pravila o obliki in vsebini posameznih vrst pogodb. Zakon določa pravila, ki veljajo pri posameznih vrstah pogodb, tudi če pogodba teh pravil ne vsebuje. Za pogodbeno pravo je značilno načelo dispozitivnosti. To pomeni, da lahko stranki drugače uredita svoje pogodbeno razmerje, kot je predvideno z zakonom. Vendar ta pogodbeno svoboda ni neomejena. Pogodba namreč ne sme biti v nasprotju z ustavo, prisilnimi predpisi in moralo. Pri sestavljanju pogodb je pomembno, da ima pogodba pravilno obliko (v nekaterih primerih je zahtevana pisna oblika, v nekaterih notarski zapis, v večini primerov pa zadošča že celo ustna oblika) ter da vsebuje vse bistvene sestavine. Pomembno je tudi, da so vprašanja, iz katerih bi v prihodnje lahko prišlo do sporov, v pogodbi natančno urejena. Jasna pogodbeno ureditev lahko prepreči marsikateri spor. Zato je pravno svetovanje oziroma pravna pomoč pri sestavljanju pogodb posebnega pomena.

Še ena podvrsta obligacijskega prava, ki jo velja omeniti, je odškodninsko pravo. Odškodninska odgovornost je lahko krivda ali objektivna. Za krivdno odškodninsko odgovornost morajo biti izpolnjene vse naslednje štiri predpostavke: 1. škoda, ki je nastala oškodovancu, 2. nedopustno ravnanje povzročitelja škode, 3. vzročna zveza med nedopustnim ravnanjem povzročitelja in škodo, ki je nastala oškodovancu, 4. odgovornost povzročitelja. Objektivna odškodninska odgovornost pa je odgovornost imetnika nevarne stvari ali izvajalca nevarne dejavnosti za škodo, ki izvira iz take stvari oziroma take dejavnosti. Škoda se deli na premoženjsko in nepremoženjsko. Premoženjsko škodo predstavlja zmanjšanje premoženja (npr. uničenje stvari) in tudi preprečitev povečanja premoženja (izgubljeni dobiček). Nepremoženjsko škodo pa predstavljajo telesne bolečine, strah in duševne bolečine. Odškodnino za duševne bolečine je mogoče zahtevati le v primerih zmanjšanja življenjske aktivnosti, skaženosti, razžalitve dobrega imena in časti ali okrnitve svobode ali osebnostne pravice ali smrti bližnjega. Odškodnine za duševne bolečine tako na primer ni mogoče zahtevati zaradi tega, ker vam dolжник ni pravočasno plačal dolga ali zaradi tega, ker vam je povzročil kakšno premoženjsko škodo.

Potrošniško pravo (pravo varstva potrošnikov)

Potrošniško pravo ureja posebnosti obligacijskih razmerij, pri katerih na eni strani nastopa podjetje, ki ponuja oziroma prodaja blago in storitve, na drugi strani pa potrošnik. Pravo v tem razmerju posebej štiti potrošnika kot šibkejšo stranko. Pravo varstva potrošnikov je urejeno v Zakonu o varstvu potrošnikov (ZVPot) in Zakonu o varstvu potrošnikov pred nepoštenimi poslovnimi praksami (ZVPNPP).

Tako je na primer določeno, da ima potrošnik pri pogodbah, sklenjenih na daljavo ali zunaj poslovnih prostorov, pravico, da v 14 dneh obvesti podjetje, da odstopa od pogodbe, ne da bi mu bilo treba navesti razlog za svojo odločitev. V primerjavi s splošnimi pravili obligacijskega prava so določeni tudi bistveno daljši roki, v katerih lahko potrošnik uveljavlja pravice iz naslova stvarnih napak.

Stvarno pravo

Stvarno pravo je veja civilnega prava, ki ureja pravice pravnih in fizičnih oseb na stvareh oziroma razmerja med pravnimi in fizičnimi osebami glede stvari. Stvari se delijo na premičnine in nepremičnine. Stvarne pravice so: lastninska pravica, **zastavna pravica**, služnosti, stvarno breme in stavbna pravica. Stvarno pravo v Sloveniji v večini ureja Stvarnopravni zakonik (SPZ).

Najpomembnejša med stvarnimi pravicami je lastninska pravica, še zlasti lastninska pravica na nepremičnini. Za prenos lastninske pravice na nepremičnini (t.i. prepis lastništva) se zahteva pisna pogodba, poleg tega pa tudi vpis v zemljiško knjigo. Brez vpisa v zemljiško knjigo lastninske pravice na pravnoposlovni način ni mogoče pridobiti (podpis pogodbe in plačilo kupnine ne zadošča). Za vpis v zemljiško knjigo mora biti pogodba oziroma zemljiškoknjižno dovolilo notarsko

overjeno. Preden notar overi podpis pa morajo biti izpolnjene še določene formalnosti: odmera in plačilo davka na promet nepremičnin, odobritev pravnega posla s strani upravne, če gre za promet s kmetijskim ali gozdnim zemljiščem, soglasje Ministrstva za obrambo, če gre za promet z zemljiščem v okoliših, ki so posebnega pomena za obrambo, odobritev upravne enote, če gre za promet z zemljiščem na zavarovanem območju z vidika ohranjanja narave.

Del stvarnega prava je tudi sosedsko pravo. To pravo ureja na primer prepoved medsebojnega vznemirjanja, prepovedane imisije, pogoje za izvajanje vzdrževalnih del preko sosednjega zemljišča, ureditev meje, pravila v zvezi z drevesi na meji, pravila v zvezi s plodovi, ki padejo na sosednje zemljišče, pravico odstraniti veje, pravico do zasledovanja živali, prepoved poglobljanja, prepoved spreminjanja vodotoka, odtekanje meteornih padavin, določitev nujne poti in tako dalje.

Stvarno pravo ureja tudi razmerja v zvezi s solastnino. Določeno je, kakšna so upravičenja posameznega solastnika in kakšna so pravila za upravljanje s stvarjo. Ena izmed pomembnih pravic solastnika je pravica zahtevati delitev solastnine. Stvar se lahko razdeli tako, da se razdeli v naravi (na primer zemljišče se razparcelira). Lahko se celotna stvar proda in se razdeli kupnina. Lahko pa stvar prevzame eden od solastnikov, ki druge solastnike izplača. Če se solastniki sporazumejo o načinu delitve, sklenejo pisno pogodbo o delitvi solastnine. Če pa se solastniki o tem ne morejo sporazumeti, potem lahko vsak solastnik predlaga, da o tem odloči sodišče v nepravdnem postopku.

Dedno pravo

Dedno pravo ureja prehod premoženja umrlega (zapustnika) na njegove dediče. V Sloveniji dedno pravo v večini ureja Zakon o dedovanju. Določena vprašanja so urejena tudi v drugih zakonih, na primer v Zakonu o dedovanju kmetijskih gospodarstev.

Deduje se lahko po zakonu (t.i. zakonito dedovanje) ali po oporoki (t.i. oporočno dedovanje). Zapustnik lahko v oporoki določi, kdo naj deduje vso njegovo premoženje ali njegov delež. Lahko tudi določi, kdo naj dobi posamezno stvar ali pravico iz zapuščine (t.i. volilo). Zapustnik je pri oporočnem razpolaganju omejen s tem, da mora določenim dedičem (na primer potomcem) ostati t.i. nujni delež. Če ni oporoke, se deduje po zakonu. Zakon določa tako imenovane dedne rede. Prvi dedni red so zapustnikovi potomci in zakonec. Če zapustnik ni imel potomcev, potem v drugem dednem redu dedujejo zapustnikovi starši in zakonec.

Nujni dediči so: pokojnikovi potomci, njegovi posvojenci in njihovi potomci, njegovi starši in njegov zakonec. Dedi in babice ter bratje in sestre pokojnika so nujni dediči le tedaj, če so trajno nezmožni za delo in nimajo potrebnih sredstev za življenje. Naštete osebe so nujni dediči, če so po zakonitem dednem redu upravičeni dedovati. Nujni delež znaša polovico zakonitega deleža. Če je nujni delež prikrajšan, potem lahko nujni dedič zahteva zmanjšanje oporočnih razpolaganj, lahko pa tudi zahteva, da se v zapuščino vrnejo darila, ki jih je zapustnik še za časa življenja dal drugim dedičem.

Eden izmed pomembnih vidikov dedovanja je tudi odgovornost dediča za zapustnikove dolgove. Dedujejo se ne samo pravice ampak tudi dolgovi. Dedič je odgovoren za zapustnikove dolgove do

višine vrednosti podedovanega premoženja. Če je več dedičev, so ti nerazdelno odgovorni za zapustnikove dolgove, in sicer vsak do višine vrednosti svojega dednega deleža, ne glede na to, ali je delitev dediščine že izvršena ali ne.